

SHRNUTÍ:

Nezávislá právní analýza porušování Úmluvy o genocidě ze strany Ruské federace proti Ukrajíně stejně jako povinnosti jí předcházet

KVĚTEN 2022

Předmluva

Tato zpráva je vůbec první, která se zabývá jednou z nejspornějších a nejzávažnějších otázek ruské invaze na Ukrajinu, zda má tato válka genocidní charakter. Vzhledem k tomu, že boje stále pokračují, je díky moderním nástrojům životně důležité, aby byla tato otázka prozkoumána a aby byla odhalena pravda.

Samotné slovo genocida, které se tak běžně používá a často se o něj vedou spory, není pro svou spíše vágní definici příliš užitečné. Podstatné je jasné zahrnutí skutečností s využitím možností moderních vyšetřovacích metod spolu s právní analýzou na základě platné legislativy.

V tomto případě se jedná o projekt New Lines Institute a Raoul Wallenberg Center, který byl sestaven ze tří týmů expertů k posouzení tématu. Tento proces zahrnul tým právních znalců a expertů na problematiku genocidy, skupinu vyšetřovatelů pracujících v rámci tzv. Open Source Intelligence (OSINT) a rovněž lingvisty, kteří byli schopni využít rozsáhlých primárních zdrojů, které tato válka již vytvořila, včetně odposlechů komunikace a svědectví.

Institut New Lines a Centrum Raoula Wallenberga odvedly v minulosti rozsáhlou práci na genocidách Rohingů a Ujgurů – včetně vytvoření první zprávy, která stanovila genocidu v Sin-ťiangu na základě Úmluvy o genocidě z roku 1948.

Dospěli jsme k závěru, že Rusko nese odpovědnost státu za porušení článku II. a článku III. písm. c) Úmluvy o genocidě, kterou je vázáno. Dospěli jsme rovněž k závěru, že nepochybně existuje velmi vážné riziko genocidy, což vede k povinnosti států jí předcházet podle článku I. Úmluvy o genocidě.

Toto je první, ale jistě ne poslední zpráva svého druhu na toto téma. Doufáme, že další budou následovat.

Doktor Azeem Ibrahim, Ředitel zvláštních iniciativ New Lines Institute for Strategy and Policy Washington DC

Shrnutí

Tato zpráva obsahuje nezávislé vyšetřování ruského porušení Úmluvy o genocidě při invazi na Ukrajinu a uvádí:

- 1) opodstatněné důvody k závěru, že Rusko je odpovědné za (i) přímé a veřejné podněcování ke spáchání genocidy a (ii) genocidu založenou na úmyslu částečně zničit ukrajinskou národní skupinu;
 - 2) existenci vážného rizika genocidy na Ukrajině, což vede k právní povinnosti všech států jí zabránit.
1. **Chráněná skupina.** Ukrajinská národní skupina je uznávána na domácí i mezinárodní scéně a rovněž výslovně Ruskem ve formálních mezistátních vztazích, je tak chráněna Úmluvou o genocidě.
 2. **Podněcování ke genocidě.** Podle čl. III (c) Úmluvy o genocidě je přímé a veřejné podněcování ke spáchání genocidy samostatným zločinem bez ohledu na to, zda je genocida skutečně vykonána nebo ne.
 3. **Státem řízené podněcování Ruska ke genocidě.**
 - a. **Popírání existence ukrajinské identity.** Vysocí ruští představitelé a komentátoři státních médií opakovaně popírají existenci svébytné ukrajinské identity a naznačují, že ti, kteří se označují za Ukrajince, ohrožují jednotu Ruska nebo podléhají nacismu, a proto si zaslouží trest. Popírání existence chráněných skupin je specifickým indikátorem genocidy podle příručky OSN pro hodnocení rizika masových zvěrstev.
 - b. **Obvinění v zrcadle.** „Obvinění v zrcadle“ je nejsilnější historicky se opakující forma podněcování, kdy pachatel obviňuje cílovou skupinu z plánování stejných zvěrstev, která pachatel zamýšlí spáchat, přičemž skupinu obětí označuje za existenční hrozbu a násilí proti nim se jeví jako obranné a nezbytné. Prezident Putin a ruští představitelé obvinili Ukrajinu ze spáchání genocidy nebo vyhlazování civilního obyvatelstva v oblastech kontrolovaných separatisty podporovanými Ruskem jako samotnou záminku pro invazi na Ukrajinu.
 - c. **„Denacifikace“ a dehumanizace.** Ruští představitelé a státní média opakovaně uváděli „denacifikaci“ jako jeden z hlavních cílů invaze a široce popisovali Ukrajince jako podlidské („zombifikované“, „bestiální“ nebo „podřízené“), nemocné nebo kontaminované („spodina“, „špina“, „nepořádek“) nebo existenční hrozby a ztělesnění zla („nacismu“, „hitlerovské mládeže (HitlerJugend)“ či „Třetí říše“). Tato rétorika se používá k zobrazení podstatné části nebo celé generace Ukrajinců jako nacistů a smrtelných nepřátel, což z nich činí legitimní nebo nezbytné cíle pro zničení.
 - d. **Samotná podstata Ukrajinců jako existenční hrozba.** V ruském kontextu státem řízená podněcovací kampaň zjevně spojuje současnou invazi s existenční válkou Sovětského svazu s nacistickým Německem. Tím zesiluje dopad propagandy na ruskou veřejnost, aby páchala nebo schvalovala masová zvěrstva. Dne 5. dubna 2022 Dmitrij Medveděv, současný místopředseda Rady bezpečnosti Ruské federace, napsal: „*Po transformaci ve Třetí říši... Ukrajinu čeká stejný osud... jaký si zaslouží! Tyto úkoly nelze dokončit okamžitě. A nebude se o nich rozhodovat pouze na bojištích.*“ Den před široce oslavovaným Dnem vítězství, označujícím sovětské vítězství nad nacistickým Německem, poslal prezident Putin telegram separatistům podporovaným Ruskem, v němž tvrdil, že Rusové bojují „za osvobození své rodné země od nacistické špíny“ a

slíbil, že „*vítězství bude naše, jako v roce 1945.*“ Ruská pravoslavná církev tuto historickou paralelu veřejně posílila a ocenila ruský boj proti nacistům.

- e. **Podněcování ruského publika k páchání nebo schvalování zvěrstev.** Kreml popřel zvěrstva spáchaná jeho silami a odměňoval vojáky podezřelé z masového zabíjení na Ukrajině, což vojákům umožnilo páchat další zvěrstva a ruské veřejnosti je odpustit. Kreml je schopen přímo podněcovat veřejnost šířením a zesilováním své propagandy prostřednictvím kontrolovaného mediálního prostředí a extrémní úrovní cenzury týkající se války. Všichni šířitelé podněcující propagandy jsou vysoce vlivní zástupci státem řízených médií či političtí a náboženští představitelé, včetně prezidenta Putina. Přibývá důkazů, že ruští vojáci si internalizovali státní propagandistickou kampaň a reagují na ni tím, že opakují její obsah a zároveň páchají zvěrstva. Zachycená prohlášení vojáků zahrnují - mimo jiné - výroky: výhrůžky znásilněním „*každé nacistické děvky*“, „*lov na nacisty*“, „*osvobodíme vás od nacistů*“, „*jsme tu, abychom vás očistili od špíny*“ (po veřejné popravě).
4. **Záměr genocidy.** To, co vyznačuje genocidu jako zločin, je „*úmysl zničit, zcela nebo částečně, [chráněnou skupinu] jako takovou*“. Tento záměr lze připsat státu prostřednictvím důkazů o obecném plánu (odvozeném z oficiálních prohlášení, dokumentů nebo politiky) nebo jej lze odvodit ze systematického stylu páchání zvěrstev proti chráněné skupině. Pět genocidních činů – zabíjení, způsobení vážné újmy, záměrné navození fyzicky zničujících podmínek pro život, uvalení opatření k prevenci porodů a násilné přemístění dětí do jiné skupiny – může také poukázat na záměr genocidy, když je na ně nahlíženo jako na celek.
 - a. **Plán genocidy.** „Plán genocidy“ částečného zničení ukrajinské národní skupiny může být demonstrován podněcováním ke genocidě, které provází současnou invazi, nebo do očí bijícími vzory či metodami zvěrstev, které naznačují souvislost s vojenskou politikou.
5. **Genocidní model ničení zaměřeného na Ukrajince.**
 - a. **Hromadné zabíjení.** Ruské síly shromáždily ukrajinské civilisty k hromadným popravám na okupovaném území, které se vyznačovalo systémem běžných metod zabíjení – svázanými rukami, mučením a střelbou do hlavy zblízka. Dobře zdokumentovaný masakr v Buči může ukázat konzistentní taktiku uplatňovanou ruskými silami v aktuálně nepřístupných okupovaných oblastech. Počet masových hrobů v oblastech kontrolovaných Ruskem rychle roste, jak dokládají vyšetřovatelé a satelitní snímky, ačkoli úplný rozsah zabíjení nebude znám, dokud nebude zajištěn přístup na místa kontrolovaná ruskými silami.
 - b. **Úmyslné útoky na úkryty, evakuační cesty a humanitární koridory.** Ruské síly se systematickou přesností útočí na kryty a evakuační cesty, což opět naznačuje souvislost s vojenskou politikou. Kromě toho zabíjejí a vězní civilisty v obležených nebo jiných konfliktních oblastech.
 - c. **Bezohledné bombardování obytných oblastí.** Ruské síly ve velké míře používaly ve své podstatě nerozlišující zbraně s celoplošným zásahem nebo kazetovou municí zaměřenou na hustě obydlené oblasti v nejméně osmi ukrajinských oblastech (krajích).
 - d. **Ruská vojenská obležení: Úmyslné a systematické vytváření život ohrožujících podmínek.** Zatímco ruské síly neúnavně bombardují Ukrajince v obležených oblastech, současně a záměrně tím vytvořily životní podmínky, jejichž cílem bylo dosáhnout jejich fyzického zničení.
 - i. **Zničení životně důležité infrastruktury.** Ruské síly postupují podle podobného brutálního vzoru při obléhání ukrajinských měst. Nejprve útočí na vodní, energetické a komunikační zdroje a dále se zaměřují na zdravotnická

zařízení, sklady obilí a distribuční centra pomoci, čímž demonstrují vojenskou strategii a politiku záměrného vytváření smrtelných podmínek pro ukrajinské obyvatele. Tyto koordinované akce ruské armády mají za cíl připravit ukrajinské obyvatele o základní životní potřeby a uvěznit je v těchto ničivých podmínkách. Zároveň dokazují, že s obležením je vypočítáno tak, aby způsobilo fyzické zničení obyvatel. K 15. dubnu bylo 1,4 milionu lidí na východě Ukrajiny zasažené konfliktem bez přístupu k nezávadné vodě a dalších 4,6 milionu lidí nemělo odpovídající přístup k vodě.

- ii. **Útoky na zdravotnictví.** K 25. květnu zdokumentovala Světová zdravotnická organizace (WHO) 248 útoků na ukrajinský systém zdravotní péče. Důsledné a promyšlené útoky ruských sil proti porodnicím jsou zvláště důkazem genocidního záměru, když představují čtyři z pěti genocidních činů zabíjení nebo způsobení vážné újmy, zhoršují celkové podmínky ohrožující život a brání ukrajinským ženám bezpečně porodit.
 - iii. **Zničení a zabavení nezbytností, humanitární pomoci a obilí.** Ruské síly zničily a zabavily obrovské zásoby obilí, včetně vyvlastnění a odvezení stovek tisíc tun do Ruska. Opakovaně zablokovaly nebo zabavovaly humanitární pomoc nebo zastavovali humanitární pracovníky snažící se evakuovat civilisty, přičemž jako válečnou zbraň využívaly hladovění.
 - iv. **Další místa život ohrožujících podmínek.** Ruské síly zadržovaly Ukrajince v různých prostředích, kde byli zbavováni základních životních potřeb, což občas způsobilo bezprostřední úmrtí udušením nebo hladem.
 - e. **Znásilnění a sexuální násilí.** Zprávy o sexuálním násilí a znásilňování v oblastech okupovaných Ruskem naznačují jejich rozšířený a systematický charakter, včetně skupinového znásilňování, znásilňování v domácnostech nebo úkrytech, znásilňování rodičů před dětmi (a naopak) a sexuálního otroctví. Znásilnění a sexuální násilí představují mnohočetné případy činů genocidy, včetně opatření k prevenci porodů a způsobují jasně popsanou dlouhodobou fyzickou a biologickou újmu. Skutečný rozsah sexuálního násilí z této války se ukáže až časem, i když pravděpodobně nikdy v plné míře nevyjde najevo.
 - f. **Násilný přesun Ukrajinců.** Rusko od začátku invaze oznámilo přemístění více než jednoho milionu lidí z Ukrajiny do Ruska, včetně více než 180 000 dětí. Mnoho uprchlíků a státních funkcionářů oznámilo, že bylo přemístěno silou nebo pod hrozbou uplatnění síly. Podle ukrajinských představitelů probíhá reforma ruské legislativy s cílem urychlit adopci dětí z Donbasu, zatímco jsou ukrajinské děti násilně posílané do Ruska nuceny navštěvovat kurzy ruštiny. Násilný přesun ukrajinských dětí do Ruska je genocidním aktem podle čl. II(e) Úmluvy o genocidě.
6. **Záměr částečně zničit ukrajinskou národní skupinu.** Záměr zničit skupinu „částečně“ není určen pouze počtem ukrajinských obětí, které jsou značně podhodnoceny. Rozměr zvěrstev proti Ukrajincům musí být posouzen poměrně k rozsahu oblastí pod kontrolou Ruska a jejich aktivitám. Ruské síly po ústupu z okupovaných oblastí zanechaly stopy koncentrovaného fyzického ničení, včetně masových poprav na krátkou vzdálenost, mučení, ničení životně důležité infrastruktury a znásilňování a sexuálního násilí. Selektivní zacílení na ukrajinské elity nebo aktivisty za použití únosů nebo vražd je dalším důkazem úmyslu částečně zničit ukrajinskou národní skupinu, protože tyto tyto osoby jsou představiteli skupiny nebo jsou nezbytné pro přežití skupiny.
7. **Povinnost zabránit genocidě.** Státy mají zákonnou povinnost zabránit genocidě za svými hranicemi, jakmile jsou si vědomy vážného rizika genocidy. Tato zpráva jasně označuje

překročení prahové hranice, takže státy nyní nemohou popřít, že jsou si těchto skutečností vědomy. Úmluva o genocidě ukládá státům minimální právní povinnost přijmout přiměřená opatření s cílem přispět k prevenci genocidy a ochraně zranitelných ukrajinských civilistů před bezprostředním rizikem genocidy.